

Večeřa, M., Hanuš, L., Harvánek, J., Houbová, D., Polčák, R.,
Škop, M., Vaněk, R.: Sbíрка příkladů z teorie práva

ASPI, Praha 2005, 388 s.

Ludvík David*

Recenzovat studijní pomůcku, navíc výhradně praktického zaměření, se může jevit jako neobvyklé. To však jen na první pohled – dobře sestavené kompendium otázek, zákonných textů a judikátů resp. výňatků z nich má šanci se stát nejen potřebným a vyhledávaným zdrojem studia, ale i svého druhu důležitým dokumentem o stavu recentní právní teorie a právního řádu vůbec. Na straně autora recenze přistupuje k řečenému také osobní motivace s nostalgickým nádechem, neboť v době svého studia právní teorie měl – jako posluchač prvního ročníku znovuzřízené brněnské právnické fakulty v roce 1969 – spolu s ostatními kolegy ke zkoušce z tohoto předmětu možnost čerpat (kromě úzkoprofilových pražských skript) vlastně jen z jediného zdroje: byly jím tehdejší přednášky prof. Kubeše a poznámky z nich pořízené.

Kolektiv autorů z katedry právní teorie Právnické fakulty MU v Brně, v čele s prof. Večeřou, rozdělil svou Sbířku příkladů do deseti částí. Jsou jimi postupně systém, tvorba a prameny práva, pasáže o právní normě a právních vztazích, o interpretaci práva, realizaci a aplikaci práva, právní odpovědnosti, právních zárukách materiálního právního státu a o působení práva ve společnosti, hodnotách v právu a právních principech. Každá část je uvozena, v návaznosti na výchozí

učební text používaný katedrou, stručným shrnutím problematiky; pokud je třeba, je k jednotlivým zadáním příkladů připojen klíč s řešeními.

Charakterizovat několik set výňatků ze zákonů a judikatury je určitě těžší než provést souhrn konzistentního literárního textu. Omezím se proto na několik skromných postřehů.

Velmi případnými se jeví proporce jednotlivých částí, z nichž nejvíce prostoru je oprávněně věnováno právní odpovědnosti a především interpretaci práva (jde o části zpracované doc. Houbovou). Právní argumentace dosud není silnou stránkou praktického profesního života a příklady zaměřené zejména na metody a rozsah interpretace práva, při jejichž koncipování byla využita aktuální judikatura, mohou budoucím absolventům pomoci dobře formovat pojmové základy jejich vyjadřování.

Sympaticky působí i volba témat jednotlivých částí příkladové sbírky: doplnění klasického schématu o právní záruky materiálního právního státu či o sociologický akcent a praktické dopady hodnot v právu (za častého použití judikatury Ústavního soudu) rozšiřuje škálu zvolených námětů o potřebné a perspektivní prvky.

* JUDr. Ludvík David, CSc., soudce Nejvyššího soudu ČR a externí spolupracovník Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno

Pročítání jednotlivých příkladů přesvědčuje i praxi z více stran obroušeného právníka, že úvahy nad řešením jednotlivých příkladů mohou vytvářet postupně ucelenější obraz o konkrétním tématu. Nejsem sice přívržencem studia z jediného praktického pramene a občas si tak připomenu známé úsloví o nebezpečí znalosti jen jediné knihy, ale pro ten hlavní účel, jenž byl studijní pomůckou sledován, předložený text určitě postačí jako významný a třeba i jediný zdroj.

Výjimečně snad bylo možné připojit i bezprostřední kritické hodnocení použitých výňatků z judikatury; nestalo-li se tak, může být v tomto ohledu považován za výhodu prostor, otevírající se pro seminární diskusi o látce. Polemizovat by se dalo se zadanými otázkami, které občas implikují více významů použitých termínů a tím i protikladné varianty odpovědí; tomu se však v textech tohoto druhu nelze zcela vyhnout. Z pojmového hlediska může být kontroverzní stavět vedle sebe třeba principy a zásady (s. 11, 18);

přece jen se domnívám, že „zásady“ jsou bližší odvětvím práva a „principy“ ústavním základům právního řádu. I tento názor je však způsobilý evokovat diskusi obsahově nikoli nezajímavou.

Prof. Večeřa napsal v předmluvě, že Sběrka příkladů může posloužit i právní praxi. Podobné formulace čteme na prvních stránkách právnických publikací velice často, v tomto případě ale rozhodně nejde o frázi. Mohu to potvrdit jako soudce, navíc potěšený občasnou citací rozhodnutí Nejvyššího soudu (v porovnání s Ústavním soudem bývá NS literaturou spíše ignorován). Každodenní rutina a časová tíseň totiž svádějí i k pojmové povrchnosti a od rozhodnutí zejména nižších soudních instancí ani nelze dost dobře očekávat, že budou učebnicovou demonstrací třeba metod výkladu práva. Upevnění teoretického pojmového základu je tedy i z pohledu praktické judičiální argumentace vítáno.